

HØRING AV FORSLAG TIL VERN AV GISKE MARINE VERNEOMRÅDE.

Vivian Husa, Alf Ring Kleiven og Henning Steen

Havforskningsinstituttet
2024

HØRINGSUTTALELSE – Forslag til forskrift om vern, Giske marine verneområde.

Vi viser til brev av 20.08.2024 hvor Statsforvalteren i Møre og Romsdal ber om innspill i forbindelse med forslag til vern av Giske marine verneområde. Det foreslåtte området er et grunt kystområde som særlig preges av velutviklet stortareskog. Området overlapper med flere eksisterende verneområder og Ramsar områder som er viktige for sjøfugl.

Havforskningsinstituttet mener det er gode forskningsfaglige argumenter for å opprette et marint verneområde her. Havforskningsinstituttet har følgende merknader til forslaget til forskrift for vern i Giske marine verneområde.

Bakgrunn

Havforskningsinstituttet deltok i arbeidet med forslaget til nasjonal marin verneplan. I dette arbeidet ble det vektlagt å ta vare på et representativt utvalg av marin natur for fremtiden. Ikke bare verne for å bevare, men også verne for å ha relativt upåvirkede områder som kan brukes som referanse for forskning og overvåkning. Relativt upåvirkede områder som referanser er viktigere enn noensinne, ikke minst siden den menneskelige påvirkningen stadig øker både i havet og langs kysten, men også siden vi forventer globale endringer i havklima og havkjemi.

Det har de siste ti-årene tilkommet svært mye ny kunnskap om hva slags reguleringer som må til for å oppnå effektiv bevaring av økosystemet i marine verneområder. På generelt grunnlag er det en tydelig sammenheng mellom hvor strenge restriksjoner et verneområde har, spesielt på fiskeri, og hva man kan forvente av effekter på naturmangfoldet (Horta e Costa et al. 2016, Grorud-Colvert et al. 2021).

HI sin evaluering av regulering av fiske i verneområdet

Basert på reguleringsbasert klassifiseringssystem for marine verneområder (Horta e Costa et al. 2016) har Havforskningsinstituttet evaluert de foreslåtte reguleringene i Giske marine verneområde (se Kleiven et al. 2024 for metode for norske forhold). Evalueringen baserer seg på internasjonal forskning på effekter av marine verneområder og vurderer hvor mange fiskeredskap som er tillatt i verneområdet, påvirkningseffekten fra de ulike fiskeredskapene, effekter av andre aktiviteter (e.g. utnyttelse av havbunn, akvakultur) og tilgang, ankring og båttaktivitet. Blant de foreslåtte tiltakene i verneområdet kan forbud mot taretråling og forbud mot fiskeredskap som slepes langs bunnen forventes å ha en særlig positiv effekt på biodiversiteten i økosystemet. Taretråling er ikke inkludert i denne evalueringen, men vil da eventuelt komme som et tillegg til andre påvirkninger. Evalueringen viser at det basert på foreslåtte forskrift vil være tillatt med 17 kommersielle fiskeredskapstyper og 10 for fritidsfiske (tabell 1). Snurrevad vil være det fiskeredskapet som har høyest påvirkning på økosystemet. Et konservativt estimat på antall kommersielle fiskeredskap (utelukker redskap som er tillatt, men som i praksis ikke er forventet brukt i området; strandnot, pelagisk line, kastenett, håndplukking i tidevannssonen og undervannsjakt) gir 11 redskapstyper. Totalt er det tillatt å bruke (kommersielt og fritidsfiske kombinert) 27 fiskeredskapstyper i Giske marine verneområde og 21 hvis vi baserer oss på hva vi kan forvente i praksis (konservativt estimat). Med såpass mange fiskeredskapstyper i bruk (mer enn 20) evalueres ikke andre påvirkninger, da fiske er forventet å dominere påvirkningene.

- Det foreslåtte verneområdet kan defineres som «uregulert ekstraksjon» og bli klassifisert som «ubeskyttet» og ikke kompatibelt med marint vern.
- Basert på beste tilgjengelig forskning på marint vern er det ikke grunnlag for å kunne forvente at de foreslåtte reguleringene i Giske marine verneområde vil ha særlig positive effekter på økosystemet.
- Klassifiseringen er koblet opp mot de ulike kategoriene i IUCN (se Day et al. 2019) og det bør reises spørsmål om det foreslåtte Giske marine verneområde kan medregnes i det globale målet med å oppnå 30% marint vern innen 2030.
- Internasjonal forskning på marint vern viser at det er nødvendig å innføre strengt eller fullt vern mot menneskelige aktiviteter, inklusive fiske, for å oppnå positivt utbytte av innsatsen med å opprette et marint verneområde (se for eksempel Grorud-Colvert et al. 2021 for hvilke tiltak som må gjennomføres i et marint verneområde for å oppnå god vernestatus). Det bør derfor vurderes om Giske marine verneområde bør deles

opp i soner med varierende grader av vern/restriksjoner og at fiskeredskapene med høyest økologisk fotavtrykk ikke bør benyttes i det marine verneområdet.

Tabell 1: Evaluering av foreslåtte tiltak i Giske marine verneområde gjennom reguleringsbasert klassifiseringsverktøy basert på Horta & Costa (2016). Tall (1) indikerer at en type fiskeredskap er lovlig og 0 at det ikke er lovlig. Grå kolonner med hvite tall indikerer fiskeredskap som er lovlig, men som i praksis ikke er forventet brukt i området. Påvirkning er hvor stor grad av påvirkning de gitte fiskeredskapet har på økosystemet, der 9 er høyest påvirkning. NB: Vi tar forbehold om feil i evalueringen på redskap tillatt og mottar gjerne innspill på korrigeringer.

	Type fiskeredskap/metode	Påvirkning	Giske MPA
Yrkesfiske	Snurrevad (bunn)	9	1
	Trål (bunn)	9	0
	Strandnot	8	1
	Trollgarn	8	1
	Skjellskrape	7	0
	Fisketeine	6	1
	Kilenot	6	1
	Fiskegarn	6	1
	Driftgarn	5	1
	Snørefiske	5	1
	Line (bunn)	5	1
	Snurpenot (pelagisk)	5	1
	Trål (pelagisk)	5	1
	Line (pelagisk)	4	1
	Teine (hummer/krabbe/sjøkreps/reke)	4	1
	Kastenett	3	1
	Håndplukking i tidevanssonen	3	1
	Undervannsjakt	3	1
Fritidsfiske	Trollgarn	8	1
	Fisketeine	6	1
	Fiskegarn	6	1
	Snørefiske	5	1
	Line (bunn)	5	1
	Line (pelagisk)	4	1
	Teine (hummer/krabbe/reke/sjøkreps)	4	1
	Kastenett	3	1
	Håndplukking i tidevanssonen	3	1
	Undervannsjakt	3	1
Sum antall redskap (reguleringsbasert)			26
Sum antall redskap (praksis)			21
Høyeste påvirkning redskap			9
Soneklassifisering (praksis)			8

Havforskningsinstituttet overvåker tilstanden i tareskogene langs kysten av Møre og Romsdal med regelmessig rapportering og rådgivning til forvaltning om tarehøsting (Steen & Kartveit 2024). Resultater fra overvåkingen viser at tarevegetasjonen generelt restitueres innenfor den praktiserte femårs høstesyklusen, mens restitusjonen av taresamfunnenes biologiske mangfold knyttet til begroingsorganismer (epifytter) og alderssammensetning krever mer enn fem år. I tillegg vil den høstepåvirkede tarevegetasjonen være redusert gjennom mesteparten av restitusjonsperioden. Havforskningsinstituttet har i tidligere høringsinnspill og rapporter foreslått alternative forvaltningsstrategier for tare som kombinerer høstearealer med arealer der tareskogen får utvikle klimakssamfunn (jfr åkerdrift og urskog). Et arealbasert vern anses derfor som et egnet virkemiddel som vil kunne bidra til å sikre bevaringen av tareurskogsområder. Selv om tidligere studier tyder på at høsteuttaket av tare på dagens nivå er moderat i forhold til modellberegnete tareforekomster vil dette kunne endre seg dersom høsteuttaket i framtiden skulle øke eller tareskogenes restitusjonsevne svekkes for eksempel som en følge av økende sjøtemperaturer. Bevaring av urørte tareskogsområder med full økosystemfunksjonalitet vil derfor være viktig. Fisk er imidlertid en viktig del av tareøkosystemene og dersom områdene ikke også vernes for påvirkning fra fiskeri som for eksempel snurrevad, kan ikke forslaget anses som noe helhetlig vern for tareskogene og deres økosystemfunksjonalitet.

- I et verneområde som spesielt er utvalgt på grunn av sin rike tareskog og der et formål er at vegetasjon skal vernes, bør ideelt sett taretråling ikke foregå.
- I forslag til forskrift om vern er det skissert to ulike alternativ for områder der tarehøsting skal være forbudt. Slik forskriften foreslått nå vil alternativ A være å foretrekke, siden forbudssonen mot taretråling er størst i dette alternativet.

Kilder:

Day, J., Dudley, N., Hockings, M., Holmes, G., Laffoley, D., Stolton, S., Wells, S., et al. 2019. Guidelines for applying the IUCN protected area management categories to marine protected areas. IUCN. Best practice protected area guidelines NO. 19. pp. 36 <https://iucn.org/content/guidelines-applying-iucn-protected-area-management-categories-marine-protected-areas>

Grorud-Colvert et al. 2021. The MPA Guide: A framework to achieve global goals for the ocean. Science 373(6560). <https://doi.org/10.1126/science.abf0861>

Horta e Costa, B., Claudet, J., Franco, G., Erzini, K., Caro, A., and Gonçalves, E. J. 2016a. A regulation-based classification system for Marine Protected Areas (MPAs). Marine Policy, 72: 192–198. Elsevier. <https://doi.org/10.1016/j.marpol.2016.06.021>

Kleiven, A.R., Thorbjørnsen, S.H., van der Meeren, G., Freitas, C., Naustvoll, L-J., Moland, E., Norderhaug, K.M., Falkenhaus, T. Reamon, M., Hagestad, S., Eckbo, N. 2024. Raet nasjonalpark – kunnskap og råd for bevaring av marint naturmangfold. Rapport fra Havforskningen 38-2024. <https://www.hi.no/hi/nettrapporter/rapport-fra-havforskningen-2024-38>

Steen, H, Kartveit, K.H. 2024. 2024. Tilstandsvurdering av høstefelt for stortare i Møre og Romsdal og Trøndelag i 2024. Rapport fra Havforskningen 40-2024. <https://www.hi.no/hi/nettrapporter/rapport-fra-havforskningen-2024-40>.